

11. aprill 2023

Lahend 46519/20 - diskrimineerimiskeeld

T.H. vs. Bulgaaria

Artikkel 14

Asjaolud

Kaebajal, 2004. aastal sündinud lapsel, oli koolis käitumisraskused ning hiljem diagnoositi tal hüperkineetiline häire ja spetsiifiline koolioskuste arenguhäire. Kaebaja kurdab, et õppealajuhataja ja tema õpetaja diskrimineerisid teda algkooli kahel esimesel õppeaastal - aastatel 2011 kuni 2013. Sellega seoses kurdab ta esiteks selle üle, et nad teda ahistasid ja kohtlesid ebaprofessionaalselt ning teiseks, et nad ei suutnud korraldada talle haridust erivajadusele vastaval viisil. Diskrimineerimise eest kaitsmise komisjon (edaspidi komisjon) ja riiklikud halduskohtud jätsid tema kaebused rahuldamata.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 14.

EIK seisukohad

Artikkel 14 koostoimes protokoll nr 1 artikliga 2

a) Üldpõhimõtted

Diskrimineerimine puude alusel, mis kuulub rubriiki "muu staatus", võib seisneda mitte ainult ebasoodsas kohtlemises puude alusel ilma mõistliku ja objektiivse põhjendusega, vaid ka suutmatuses pakkuda "mõistlikke abinõusid" inimesele, kellel on puue. Mõistet „mõistlik abinõu” tuleb selles kontekstis mõista nii, nagu seda väljendatakse ÜRO 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 2. Lisaks võib „mõistlik kohandamine” haridusvaldkonnas esineda erinevates materiaalses või mittemateriaalses vormides, näiteks õpetajakoolituse, õppekava kohandamise või sobivate vahenditena pakkumises, mis sõltuvad konkreetsest puudest. EIK märkis, et konkreetset juhul ei ole EIK ülesanne neid konkreetseid tingimusi määratleda, sest siseriiklikud ametiasutused on selleks palju paremad. EIK rõhutas, et puue võib olla või tuleneda mitte ainult füüsilisest, vaid ka vaimsest- või käitumishäirest.

b) Nende põhimõtete rakendamine

EIK märkis, et asja uurimine piirdus ainult nende juhtumitega, millele kaebaja viitas ja, mis toimusid tema kahe esimese algkooliaasta jooksul.

(I) Kas kaebajat koheldi tema puude tõttu põhjendamatult vähem soosivamalt kui teisi õpilasi?

Väidetava erikohtlemise põhjus oli kaebaja hüperkineetiliste ja koolioskuste häiretest tingitud puue. EIK lähtus sellest, et kaebaja oli olnud sarnases olukorras oma kooli õpilastega, kellel ei olnud käitumisraskusi põhjustavaid puudeid ja, keda oli koheldud analoogilistes aspektides neist erinevalt. Peamine küsimus oli seega, kas viis, kuidas kaebajat kohtlesid tema õpetaja ja õppealajuhataja igal erineval korral, oli objektiivselt ja mõistlikult õigustatud.

¹ Lühiülelaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Oli selge, et kaebaja käitumine koolis ja sellest tulenevad vahejuhtumid, eriti klassikaaslastega, olid tema õpetajale ja õppealajuhatajale esile kutsunud mitmeid reaktsioone. Kuigi oli viiteid sellele, et kaebajal on käitumisprobleemid ja seetõttu tekib tal koolis raskusi juba enne koolis käima hakkamist, olid tema õpetaja ja õppealajuhataja tema häirete täpsest olemusest teadlikud alles siis, kui ta oli alustanud teist õppeaastat.

Olles uurinud asjaolusid ükshaaval ja kronoloogiliselt, ei saanud EIK olemasolevate tõendite põhjal järeldada, et igal kõnealusel korral ei olnud õppealajuhatajal või tema õpetajal objektiivset ja mõistlikku põhjendust nii käitumiseks. EIK leidis, et ei saa järeldada, et nende tegevus oleks olnud põhjendamatu, ebamõistlik või ebaproportsionaalne.

(II) Kas kaebaja jaoks tehti „mõistlikud abinõud“?

Õppealajuhataja ja kaebaja õpetaja olid juba enne kaebaja ametlikku diagnoosi teadlikud, et kaebajal on olnud käitumisprobleeme ja seetõttu tekib tal koolis raskusi. EIK-le tundus, et tol ajal ei olnud ei koolile ega kaebaja vanematele kaebaja häirete täpne olemus ja konkreetsete sammud nende lahendamiseks teada, sest need said selgeks alles teise õppeaasta alguses pärast lastepsühhiaatriakliiniku spetsialistide hinnangut.

Kaebaja käitumisega seotud raskuste kuhjumise tõttu olid õppealajuhataja ja tema õpetaja kaebaja esimese õppeaasta teisel perioodil astunud ametlikumate sammude poole, näiteks kutsunud kokku kooli asotsiaalse käitumise ennetamise komisjoni koosolekud. Siiski ei ilmnenud, et neil kohtumistel oleksid nad käitunud järeleandmatult, vaid koosolekute eesmärk ei olnud kaebaja karistamine, vaid suunata tema käitumist positiivses suunas koos vanemate abiga.

Kuu aja jooksul pärast kaebaja diagnoosi ja tema hariduslike erivajaduste teadasaamist rakendas õppealajuhataja esimesi samme nende lahendamiseks. Õppealajuhataja pakkus välja individuaalse õppekava projekti, pani kokku meeskonna sellise plaani koostamiseks ja tagas, et kaebajal on individuaalsed tunnid õpetajaga. Õppealajuhataja poolt pakutud meetmed ei olnud kahjuks lahendanud kaebaja käitumisprobleeme ja tema vanemad otsustasid pärast arstiabi saamist katkestada kaebaja koolitee teise õppeaasta teises pooles.

Kokkuvõtvalt ei saa väita, et õppealajuhataja ja kaebaja õpetaja oleksid tema puude ja sellest tulenevate erivajaduste ees silma kinni pigistanud. EIK-le näis, et nad olid teinud tema jaoks mitmeid mõistlikke kohandusi. Kaebaja vaegused olid oma olemuselt sellised, mis põhjustasid tema käitumise viisil, mis avaldas otsest negatiivset mõju teiste õpilaste turvalisusele ja heaolule ning võimalusele pakkuda neile tõhusat haridust. Seetõttu leidis EIK, et rikkumist ei esine.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

13. aprill 2023

Lahend 14709/07 - positiivsed kohustused

Mayboroda vs. Ukraina

Artikkel 8-1

Asjaolud

2000. aasta märtsis pärast operatsiooni Lvivi piirkondlikus haiglas tehti kindlaks, et kaebajal oli tõenäoliselt tekkinud operatsioonijärgne sisemine verejooks. Pärast suulise nõusoleku andmist tehti talle kiire kirurgiline sekkumine, mille käigus eemaldati talt varem tervena diagnoositud vasak neer (tehti nefrektoomia). Kaebajat ei teavitatud neeru eemaldamisest ja seda ei mainitud tema ravilugu

kokkuvõtval tõendil. Mõned kuud hiljem sai kaebaja neeru eemaldamisest teada anonüümse telefonikõne kaudu, kus öeldi, et tema neer on "varastatud".

Kaebaja andis sellest teada meediale, mille tulemusel haiglast kirjutati talle vabanduskiri, kus seletati, et teda ei teavitatud neeru eemaldamisest seetõttu, et tagada parem operatsioonist taastumine ning teda plaaniti sellest teavitada järgmisel arstivisiidil. 2020. aasta septembris kaebaja võttis ühendust õiguskantsleriga, mille tulemusel algatati uurimine ja kriminaaluurimine selle arsti osas, kes teda ravis. Need uurimised lõpetati, sest leiti, et neeru eemaldamine päästis tema elu.

2002. aastal algatas kaebaja tsiviilkohtumenetluse, kus nõudis haiglalt ja teda konsulteerinud ning neeru eemaldamist teostunud arstilt kahju hüvitist, sest teda ei teavitatud neeru eemaldamisest. Lisaks leidis kaebaja, et tema neeru eemaldamine oli ebaseaduslik. Esimese astme kohus mõistis talle 50 000 grivnat mittevaralise kahju hüvitiseks, sest leidis, et kaebaja raviarst oli oma kohustusi rikkunud sellega, et ei teavitanud kaebajat ega ühtegi tema lähedast operatsioonijärgsel perioodil sellest, et tema neer on eemaldatud. Kaebaja ülejäänud nõuded jäeti rahuldamata. Kaebaja edasikaebed ei olnud talle edukad.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 8.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK märkis, et Ukrainas on siseriikliku õiguse alusel patsiendi õigus anda teadlik nõusolek meditsiinilisteks sekkumisteks. Erakorralises ja kiireloomulistes olukordades pole selline nõusolek vajalik, kui esineb reaalne oht patsiendi elule. Käesolevas asjas oli selline olukord, sest siseriiklikul tasandil tehti kindlaks, et kaebaja neer eemaldati kiireloomulistel asjaoludel kui ainsa võimaliku vahendina eluohtliku sisemise verejooksu peatamiseks. Praeguses asjas küsiti kaebajalt kiireks kirurgiliseks sekkumiseks nõusolek, kuid teda ei informeeritud võimalikust neeru eemaldamisest. Samuti ei küsinud arstid tema sugulastelt nõusolekut operatsiooni ajal.

Ukraina ametivõimud ei olnud nõusoleku küsimust põhjalikult uurinud, keskendudes ainult väitele, et elund eemaldati elupäästva erakorralise meetmena. Lisaks ilmnas, et haiglal ei olnud piisavaid arvestusprotokolle ega sugulastega konsulteerimise poliitikat sellistes olukordades.

EIK märkis, et liikmesriikidel on üldiselt oma tervishoiupoliitika kujundamisel lai kaalutlusruum. Samuti ei kehtesta EIÕK ise mingit konkreetset nõusoleku vormi. Samas tuleb kehtestada teatud standardjuhised ja ametlikud protseduurid kas riiklikul või kohalikul institutsioonilisel tasandil, milles kirjeldatakse üksikasjalikult teadliku nõusoleku õiguse põhielemente, nagu „riskid”, mida tuleb arutada patsientidega. EIK leidis, et kostjariik ei olnud täitnud oma positiivset kohustust luua asjakohane regulatiivne raamistik, mis kaitseks kaebaja õigust teadlikule nõusolekule.

Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 8 rikkumise.

Samas leidis EIK, et kaebaja kaebus selles osas, mis puudutas kaebaja väidet, et ta kaotas ohvristaatuse ja, et tema eest varjati teavet, on vastuvõetamatu. EIK leidis, et siseriiklik kohtusüsteem oli kaebaja kaebust selles osas piisavalt käsitlenud. Eelkõige tunnustati, et kaebaja õigust saada teavet oma tervise kohta, mis on tagatud siseriikliku õigusega, on rikutud ja ta sai ka mõistliku hüvitise.

Artikkel 41

EIK leidis, et Ukraina peab kaebajale maksma mittevaralise kahju hüvitiseks 4500 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)